

Cours de tibétain - apprentissage de la lecture 4

Le 06 novembre 2024

Aujourd'hui, nous mettons l'accent sur les lettres suscrites.

Rappel de la méthode

- s'entraîner à épeler
- ensuite s'entraîner à lire
- repérer les particules, les mots favoris et éléments connus du texte.
- repérer la structure du texte constituée de segments (mots et groupe de mots).

LES DOUZE LETTRES SUSCRITES AVEC "RA" : ར་མགོ་བརྩུ་གཉིས།

lettre + lettre suscrite	épellation	lettre + lettre suscrite	épellation	lettre + lettre suscrite	épellation
ཀ་	ra-kāta' = kā	ཁ་	ra-khata' = ga	ང་	ra-ngata' = ngā
ཇ་	ra-chata' = dja	ཉ་	ra-nyata' = nyā	ཏ་	ra-tāta' = tā
ར་	ra-thata' = da	ལ་	ra-naṭa' = nā	ཕ་	ra-phata' = ba
མ་	ra-mata' = mā	ཅ་	ra-tsāta' = tsā	ཇ་	ra-dzata' = dza

Notes :

- En écoutant l'enregistrement, vous aurez constaté que l'adjonction d'un ra-go (ra suscrit) à certaines lettres modifie leur ton. Certains tons naturellement bas montent (ར་, ཉ་, ལ་ et མ་) alors que d'autres perdent leur aspiration (ཀ་, ཁ་, ཏ་, ཕ་).
- À nouveau, l'usage parmi les Tibétains semble indiquer une légère nasalisation du son de la lettre racine dans le cas des combinaisons indiquées dans les cases grisées. Contrairement à la phonétique indiquée dans le *Manuel de tibétain standard*.

LES DIX LETTRES SUSCRITES AVEC "LA" : ལ་མགོ་བརྒྱ

lettre + lettre suscrite	phonétique	lettre + lettre suscrite	phonétique	lettre + lettre suscrite	phonétique
ལྟེ།	lā-kāta' = kā	ལྟེ།	lā-khāta' = ga (pas d'aspiration)	ལྟེ།	lā-ngāta' = ngā (le ton monte)
ལྟེ།	lā-cāta' = cā	ལྟེ།	lā-chāta' = dja (pas d'aspiration)	ལྟེ།	lā-tāta' = tā
ལྟེ།	lā-thāta' = dā (pas d'aspiration)	ལྟེ།	lā-pāta' = pā	ལྟེ།	lā-phāta' = bā (pas d'aspiration)
ལྟེ།	lā-hāta' = lhā (avec aspiration)				

Note :

- Comme précédemment, lors de l'épellation vous constaterez que c'est le son de la lettre du bas qui se prononce en dernier lieu. Notez aussi que la lettre ལ་ suscrite apporte les mêmes modifications que la lettre ར་ suscrite. Le son de la lettre racine change (cases grisées).

LES ONZE LETTRES SUSCRITES AVEC "SA" : ས་མགོ་བརྒྱ་གཅིག

lettre + lettre suscrite	phonétique	lettre + lettre suscrite	phonétique	lettre + lettre suscrite	phonétique
སྟེ།	sā-kāta' = kā	སྟེ།	sā-khāta' = ga (pas d'aspiration)	སྟེ།	sā-ngāta' = ngā (le ton monte)
སྟེ།	sā-nyāta' = nyā (le ton monte)	སྟེ།	sā-tāta' = tā	སྟེ།	sā-thāta' = dā (pas d'aspiration)
སྟེ།	sā-nāta' = nā (le ton monte)	སྟེ།	sā-pāta' = pā	སྟེ།	sā-phāta' = bā (pas d'aspiration)
སྟེ།	sā-māta' = mā (le ton monte)	སྟེ།	sā-tsāta' = tsā		

Note :

- Même remarque que pour les suscrites ར་ et ལ་. Le son de la lettre racine change (cases grisées).

Les combinaisons des lettres empilées avec suscrites et souscrites :

ཀྱེ་	kyā	ཀྱེ་	gya	ཀྱེ་	nyā				
ཀྱེ་	kyā	ཀྱེ་	gya	ཀྱེ་	cā	ཀྱེ་	dja	ཀྱེ་	nyā
ཀྱེ་	trā	ཀྱེ་	dra	ཀྱེ་	trā	ཀྱེ་	dra	ཀྱེ་	mā

Voici un tableau présentant des exemples de mots tibétains utilisant des combinaisons de lettres suscrites et souscrites, avec leur traduction. Les lettres suscrites (comme ར, ལ, et ས) et les lettres souscrites (comme ཡ, ར, et ལ) modifient souvent la prononciation et le sens des mots.

Mot	Lettre suscrite	Lettre souscrite	Traduction
ལྷེ་བོ་	ར (r)	ལ (l)	Victoire, roi
ལྷེ་སྲིད་	ས (s)	ཡ (y)	Protection, gardien
ལྷེ་ལྡན་	ས (s)	ར (r)	Lampe, lumière
ལྷོ་	ར (r)		Sommet, pic
ལྷོ་ལྷེ་བོ་	ར (r)	ལ (l)	Accomplissement
ལྷོ་	ག (g)	ར (r)	Bateau, navire
ལྷོ་	ལ (l)	ལྷ	Divinité, dieu
ལྷོ་	ར (r)	བ	Jambe, pied
ལྷོ་	ར (r)	ད (d)	Continuité, lignée
ལྷོ་	ས (s)	ཡ (y)	Pratique, comportement
ལྷོ་བོ་	ས (s)	ར (r)	Accomplir, pratiquer
ལྷོ་སྲིད་	ས (s)	ཡ (y)	Naissance

ꣳ	ꣳ (r)	ꣳ (r)	Nectar, essence
ꣳꣳꣳ	ꣳ (r)	ꣳ (y)	Expansif, abondant
ꣳꣳꣳꣳ	ꣳ (s)	ꣳ (r)	Méditation, contemplation
ꣳꣳꣳꣳꣳ	ꣳ (s)	ꣳ (r)	Fabrication, ornement
ꣳꣳꣳꣳꣳꣳ	ꣳ (l)	ꣳ (g)	Supérieur, excédent
ꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳ	ꣳ (g)	ꣳ (r)	Renommée, bruit
ꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳ	ꣳ (s)	ꣳ (r)	Son, parole
ꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳ	ꣳ (r)	ꣳ	Seigneur, maître
ꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳ	ꣳ (r)	ꣳ (g)	Mur, barrière
ꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳ	ꣳ (s)	ꣳ (r)	Résumé, condensation
ꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳ	ꣳ (l)	ꣳ (n)	Doté de, possédant
ꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳ	ꣳ (s)	ꣳ (y)	Fou, dément
ꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳꣳ	ꣳ (s)	ꣳ (r)	Louange, éloge

Dorjé Tchang Thungma

Le texte dont nous nous servons pour nous entraîner à la méthode d'apprentissage de l'alphabet tibétain (repérage).

༄༅། །གསོལ་འདེབས་རྗེ་རྗེ་འཆང་ཐུང་མ། །

རྗེ་རྗེ་འཆང་ཆེན་ཉི་ལོ་རྒྱ་རོ་དང་། །མར་བ་མི་ལ་ཚོས་རྗེ་སྐམ་པོ་
པ། །དུས་གསུམ་ཤེས་བྱ་ཀུན་མཁྱེན་ཀམ་པ། །ཆེ་བཞི་ཚུང་བརྒྱད་
བརྒྱད་པ་འཛིན་རྣམས་དང་། །འབྲི་སྟག་ཚལ་གསུམ་དཔལ་ལྡན་
འབྲུག་པ་སོགས། །ཟབ་ལམ་ཕྱག་རྒྱ་ཆེ་ལ་མངའ་བརྟེས་པའི། །
མཉམ་མེད་འགྲོ་མགོན་དྲགས་པོ་བཀའ་བརྒྱད་ལ། །གསོལ་བ་
འདེབས་སོ་བཀའ་བརྒྱད་སྣ་མ་རྣམས། །བརྒྱད་པ་འཛིན་ལོ་རྣམ་ཐར་
བྱིན་བྱིས་རྫོབས། །ཞེན་ལོག་སྐྱོམ་གྱི་རྐང་པར་གསུངས་པ་
བཞིན། །ཟས་ལོར་ཀུན་ལ་ཆགས་ཞེན་མེད་པ་དང་། །ཆེ་འདིར་
གདོས་ཐག་ཚོད་པའི་སྐྱོམ་ཆེན་ལ། །རྙིང་བཀའ་ཞེན་པ་མེད་པར་བྱིན་
བྱིས་རྫོབས། །མོས་གུས་སྐྱོམ་གྱི་མགོ་བོར་གསུངས་པ་བཞིན། །
མན་ངག་གཉེར་སྐྱོ་འབྱེད་པའི་སྣ་མ་ལ། །རྒྱན་དུ་གསོལ་བ་འདེབས་
པའི་སྐྱོམ་ཆེན་ལ། །བཅོས་མིན་མོས་གུས་སྐྱེ་བར་བྱིན་བྱིས་རྫོབས།
།ཡོངས་མེད་སྐྱོམ་གྱི་དངོས་གཞིར་གསུངས་པ་བཞིན། །གང་ཤར་

རྟོགས་པའི་ངོ་བོ་སོ་མ་དེ། །མ་བཅོས་དེ་ཀར་འཇོག་པའི་སྐྱེ་ཆེན་ལ།
།སྐྱེ་བུ་སློ་དང་བྲལ་བར་བྱིན་གྱིས་སྦྱོབས། །རྣམ་རྟོག་ངོ་བོ་ཚས་སྐྱར་
གསུངས་པ་བཞིན། །ཅི་ཡང་མ་ཡིན་ཅིར་ཡང་འཆར་བ་ལ། །མ་
འགགས་རོལ་བར་འཆར་བའི་སྐྱེ་ཆེན་ལ། །འཁོར་འདས་དབྱེར་
མེད་རྟོགས་པར་བྱིན་གྱིས་སྦྱོབས།།

Vocabulaire du texte

Le vocabulaire est présenté en ordre d'apparition dans le texte. Ici, une première partie.

རྡོ་རྗེ་	རྡོ་	Pierre (Vajra)
	རྗེ་	Seigneur
འཚང་ཚེན་	འཚང་	Détenir
	ཚེན་	Grand
རྟེ་ལོ་རྒྱ་རོ་		Tilopa
མར་པ་		Marpa
མི་ལ་		Milarepa
ཚོས་རྗེ་	ཚོས་	Dharma
གླམ་པོ་པ་	གླམ་	Gampopa
རྒྱས་གསུམ་	རྒྱས་	Temps
	གསུམ་	Trois
ཤེས་བྱ་	ཤེས་	Connaître
	བྱ་	Objet (de connaissance)
ཀུན་མཁྲེན་	ཀུན་	Tout
	མཁྲེན་	Connaissance omnisciente
ཀམ་པ་		Karmapa
ཆེ་བཞི་	ཆེ་	Grand
	བཞི་	Quatre
ཚུང་བརྒྱད་	ཚུང་	Petit

	བུ་	Huit
བུ་བ་	བུ་	Transmis, lignée
	བ་	Particule suffixe